CABINET

Dyddiad y Cyfarfod	21 Ionawr 2025
Testun yr Adroddiad	Diweddariad ar Allyriadau Carbon y Cyngor 2023/24
Aelod Cabinet	Cydgyfrifoldeb
Awdur yr Adroddiad	Prif Swyddog (Cynllunio, Yr Amgylchedd a'r Economi)
Math o Adroddiad	Gweithredol

CRYNODEB GWEITHREDOL

Mae'r Cyngor yn cyfrifo ei ôl troed carbon yn flynyddol i fesur cyfanswm yr allyriadau nwy tŷ gwydr y mae'n gyfrifol amdanynt i fonitro a chyfeirio ymdrechion datgarboneiddio at Garbon Sero Net erbyn 2030. Mae'r adroddiad hwn ar gyfer y cyfnod o 1 Ebrill 2023 - 31 Mawrth 2024 a chyflwynwyd y cyfrifiad i Lywodraeth Cymru ar 2 Medi 2024.

Mae'r Wybodaeth Ddiweddaraf am Allyriadau Carbon 2023/24 yn cyflwyno canlyniadau cyfrifiad 2023/24 a'u cymharu yn erbyn ffigurau blwyddyn sylfaen y Cyngor, sef 2018/19, sydd yn yr achos hwn yn dangos cynnydd mewn allyriadau nwyon tŷ gwydr. Mae'r adroddiad hefyd yn cynnig eglurhad pam bod allyriadau wedi newid yn ogystal â nodi unrhyw welliannau neu anawsterau yn ymwneud â'r data a'r fethodoleg. Mae'r adroddiad hefyd yn nodi'r cynnydd sylweddol a wnaed gan y Cyngor i gynhyrchu ynni adnewyddadwy.

Mae'r adroddiad yn cloi gydag ystyriaethau i adolygu targedau ac adrodd yn fewnol ar allyriadau caffael, ymchwilio effeithiau cyfleusterau hamdden yn dod yn ôl dan reolaeth y Cyngor, a chyflwyno methodoleg i ddeall dal a storio carbon ar dir yn well.

ARGYMHELLION	
1	Nodi cynnwys yr adroddiad, a'r cynnydd a wnaed yn y flwyddyn ddiwethaf i wella prosesau casglu data mewn perthynas ag ôl-troed carbon y Cyngor.

MANYLION YR ADRODDIAD

1.00	ESBONIO'R ADRODDIAD
1.01	**Cefndir** Mae'r wybodaeth ddiweddaraf ar ôl-troed carbon 2023/24 yn cyflwyno canlyniadau cyfrifiad allyriadau carbon y Cyngor ar gyfer y cyfnod 1 Ebrill 2023 i 31 Mawrth 2024. Caiff yr allyriadau carbon eu cymharu yn erbyn blwyddyn sylfaen y Cyngor o 2018/19 a'r flwyddyn adrodd flaenorol o 2022/23, gan ddarparu esboniadau ar gyfer unrhyw newidiadau a welir.
1.02	**Pwrpas** Mae'r Cyngor yn cyfrifo ei ôl troed carbon yn flynyddol i fesur cyfanswm yr allyriadau nwy tŷ gwydr y mae'n gyfrifol amdanynt i fonitro a chyfeirio ymdrechion datgarboneiddio at Garbon Sero Net erbyn 2030. Ym Medi 2024, roedd y cyfrifiad ar gyfer cyfnod 1 Ebrill 2024 - 31 Mawrth 2023 wedi'i gwblhau a'i gyflwyno i Lywodraeth Cymru.
1.03	Cyfanswm yr allyriadau carbon ar gyfer y cyfnod 2023/24 oedd 74,386 tCO_2e, cynnydd o 60.2% mewn allyriadau o'i gymharu â ffigyrau sylfaen 2018/19, a chynnydd o 130.1% o'r flwyddyn flaenorol. 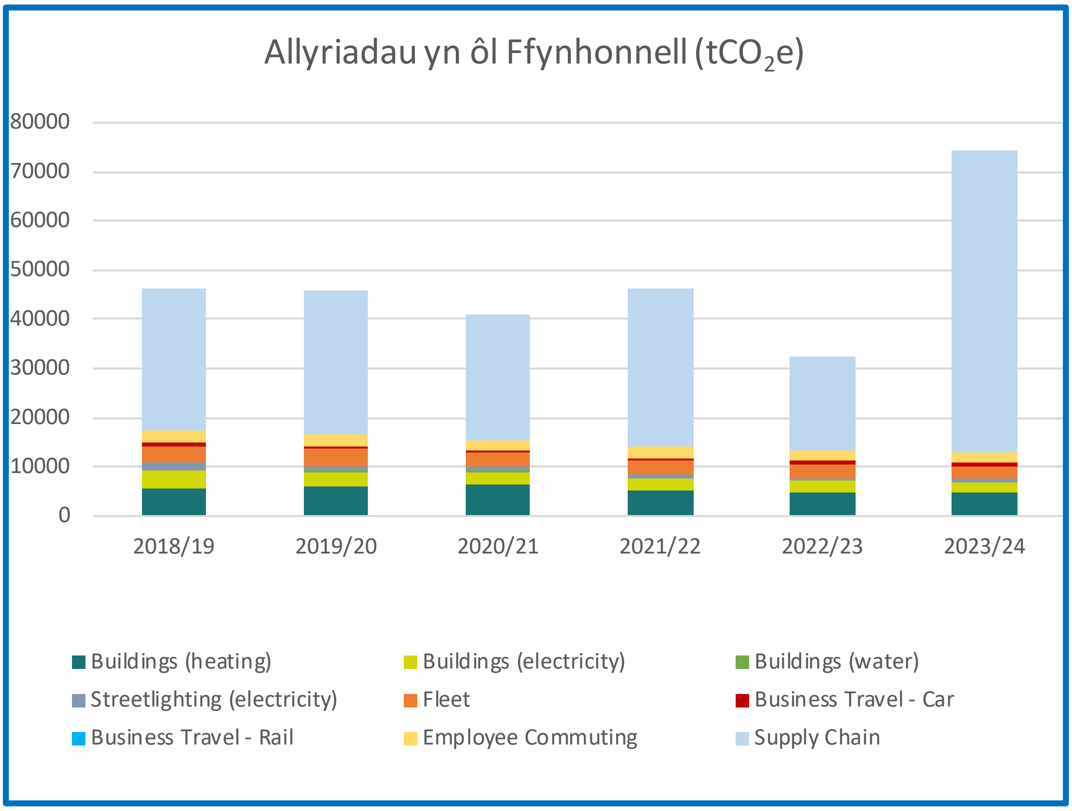 ***Delwedd 1** yn dangos newidiadau mewn allyriadau blynyddol fesul ffynhonnell.* Achos y cynnydd hwn yw allyriadau o gaffael sydd wedi gweld cynnydd sylweddol yn sgil newid mewn methodoleg. Caiff y cynnydd hwn ei egluro yn adran 1.04. Mae ffynonellau allyriadau eraill wedi gweld gostyngiad sy'n adlewyrchu'r camau gweithredu cadarnhaol sy'n digwydd ar draws y Cyngor. Mae allyriadau adeiladu wedi lleihau 3.4% o'i gymharu â 2022/23 a 29.6% o'i gymharu â'r flwyddyn sylfaen. Mae allyriadau Symudedd a Chludiant wedi lleihau 3.2% o'i gymharu â 2022/23 a 20.4% ers y flwyddyn sylfaen.

Mae'r fethodoleg ar gyfer allyriadau caffael yn parhau i fod yn hynod o heriol yn sgil y fethodoleg yn seiliedig ar wariant, gan gyfyngu ar y gallu i fesur a monitro yn ddibynadwy. Mae delwedd 2 yn tynnu'r ffynhonnell allyriadau caffael gan helpu i ddangos y gostyngiadau ar draws y ffynonellau Adeiladu a Symudedd a Chludiant yn fwy eglur.

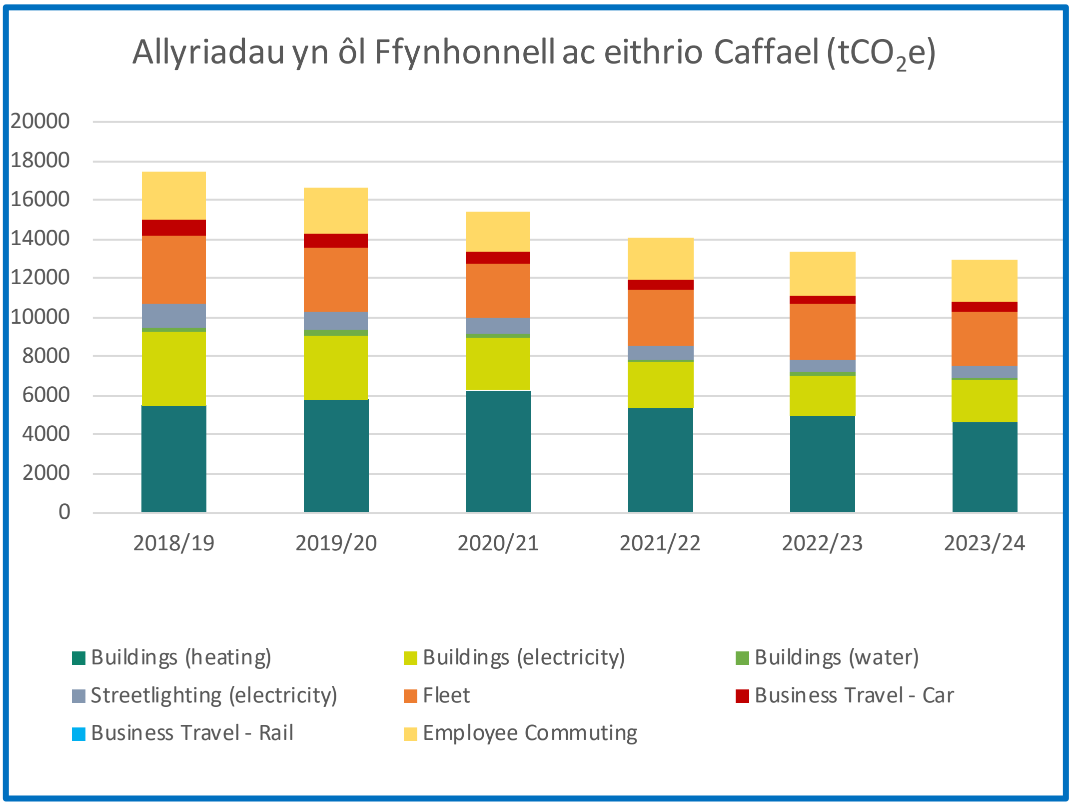

***Delwedd 2** yn dangos newidiadau mewn allyriadau blynyddol fesul ffynhonnell ac eithrio allyriadau caffael.*

Petai'r allyriadau caffael yn cael eu heithrio o'r holl adroddiadau blaenorol, byddai cyfanswm allyriadau ar gyfer 2023/24 yn 12,909 tCO_2e, gostyngiad o 3.3% o'i gymharu â 2022/23, a gostyngiad o 26.1% o'i gymharu â'r flwyddyn sylfaen.

1.04 Yn 2023/24, roedd allyriadau o drydan adeiladau wedi cynyddu 2.4%, ac allyriadau o oleuadau stryd wedi cynyddu 7.4%, o'i gymharu â 2022/23.

Mae hyn o ganlyniad i ffactor allyriadau'r grid trydan yn cynyddu 7% o'i gymharu â'r cyfnod blaenorol yn sgil mwy o gynhyrchiant o nwy naturiol, yn gwneud iawn am lai o gynhyrchiant o ynni adnewyddadwy. Fe wnaeth defnydd trydan ar gyfer adeiladau leihau 4.4% gan ddangos cynnydd i gynyddu effeithlonrwydd adeiladau a chynhyrchiant ynni adnewyddadwy ar safle. Cynyddodd defnydd trydan goleuadau stryd 0.2%.

Mae gostyngiad mewn allyriadau yn y thema Symudedd a Chludiant a welwyd yn 2023/24 yn cael ei esbonio yn bennaf gan ostyngiad mewn allyriadau Fflyd, ffynhonnell allyriadau mwyaf y thema. Gostyngodd allyriadau fflyd yn 2023/24 o 4.8% o'i gymharu â 2022/23. Nid yw Olew Nwy/Disel Coch bellach yn cael ei brynu yn sgil newidiadau deddfwriaethol,

	ac mae cerbydau fflyd wedi, ac yn parhau i gael eu hamnewid gyda cherbydau newydd a mwy effeithlon, gan arwain ar ostyngiad yn y defnydd o danwydd. Gostyngodd allyriadau teithio i'r gwaith i weithwyr 3.6% o'i gymharu â 2022/23. Mae hyn yn sgil y gostyngiad bychan mewn niferoedd y gweithwyr a ddefnyddir yn y fethodoleg a ffactor allyriadau llai ar gyfer cerbydau preifat gyda thanwydd anhysbys. Mae'r fethodoleg a ddefnyddiwyd wedi cael ei gario drosodd o adroddiad y flwyddyn flaenorol. Nid yw hyn yn cynnwys methodoleg ddiwygiedig o'r Arolwg Teithio Gweithwyr 2023. Mae allyriadau Teithio Busnes gyda char wedi cynyddu 9.9% o'i gymharu â 2022/23 a bellach 40.7% yn is na'r flwyddyn sylfaen. Mae hyn o ganlyniad i gynnydd mewn staff yn gwneud hawliadau (4.3%), a chyfanswm y milltiroedd a hawliwyd yn y cyfnod adrodd (9.5%). Yn ogystal, mae Teithio Busnes gyda thrên wedi cael ei gynnwys, gyda data'n cael ei gofnodi ers Ionawr 2024. Mae allyriadau ar gyfer y ffynhonnell hon yn fychan ar 0.048 tCO2e. Dyma'r ail flwyddyn yn olynol o gynnydd ar gyfer Teithio Busnes gyda 2022/23 hefyd yn gweld cynnydd o 9.9%. Mae'r cynnydd sylweddol mewn allyriadau Caffael yn bennaf o ganlyniad i fapio diwygiedig o'r categorïau gwario y mae'r Cyngor yn ei ddefnyddio'n fewnol i'r codau gwario a ddefnyddir yn y cyfrifiad allyriadau carbon. Mae'r diwygiad mapio wedi arwain at ddau ganlyniad. • Mae gwariant wedi cael ei ddynodi ar draws mwy o gategorïau gwario. • Mae mwy o wariant wedi cael ei gyfrif ar gyfer 2023/24. Esboniad arall ar gyfer y cynnydd mewn allyriadau, mae'r ffactorau allyriadau o gategorïau lle mae Cyngor Sir y Fflint wedi dynodi gwariant yn 2023/24 wedi cynyddu 9.7% o'r flwyddyn flaenorol. Mae cyfrifiad Caffael 2023/24 hefyd yn cynnwys allyriadau o dri chontract adeiladu cyfalaf sy'n defnyddio methodoleg haen uwch, ac mae defnyddio data gwirioneddol o'r prosiectau hyn yn arwain at allyriadau is o'i gymharu â gwariant.
1.05	Gan adeiladu ar y gwelliannau ar gyfer Defnydd Dŵr yn 2022/23, mae mân welliannau eraill wedi cael eu gwneud yn 2023/24. Roedd hyn yn cynnwys gwell dealltwriaeth fod data'n cael ei gyflenwi yn seiliedig ar gyfnodau bilio. Mae hyn yn galluogi data i gael ei dynnu'n fwy dibynadwy er mwyn osgoi cyfrif data'r flwyddyn flaenorol ddwywaith lle mae cyfnodau bilio yn mynd tu hwnt i'r cyfnod adrodd ar allyriadau. Mae data ar gyfer Milltiroedd Busnes gyda char yn parhau i fod o ansawdd da gyda 67.2% o'r data yn bodloni'r haen uchaf o fethodoleg. Mae hyn yn ostyngiad bychan o gyfnod 2022/23 (71.9%) ac yn parhau i fod yn gyfyngedig gan nad all rhai gweithwyr gofnodi eu hawliadau yn electroneg

	sy'n eithrio gwybodaeth ar danwydd a maint injan. Mae hwn yn broblem hysbys ac yn parhau i geisio cael ei ddatrys. Cynhaliwyd arolwg teithio gweithwyr yn Nhachwedd a Rhagfyr 2023, gyda'r nod o ddeall y rhwystrau i deithio mwy cynaliadwy a gwella'r fethodoleg a ddefnyddir ar gyfer allyriadau teithio gweithwyr. Fodd bynnag, roedd cyfradd ymateb o 10% a data teithio gwallus yn gwneud yr ymatebion yn anghynrychioliadol o ran teithio staff (fel y nodwyd yn y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu yr Amgylchedd a'r Economi, 11 Mehefin 2024). O ganlyniad, mae'r fethodoleg wreiddiol ar gyfer teithio staff wedi parhau ar gyfer 2023/24. Bydd arolwg teithio gweithwyr dilynol gyda chyfradd ymateb well yn helpu i sicrhau bod y data yn cynrychioli'r gweithlu. Mae mwyafrif allyriadau Caffael yn parhau i gael ei gyfrifo gan ddefnyddio'r fethodoleg gwariant, lle mae gwariant y Cyngor (£) yn cael ei luosi gan ffactor allyriadau penodol i gategori gwario penodol. Newid sylweddol ar gyfer cyfnod 2023/24 yw'r mapio diwygiedig o gategorïau gwario Cyngor Sir y Fflint (Thompson) i'r codau gwario a ddefnyddir yn y cyfrifiad allyriadau (codau SIC). Cynhaliwyd yr ymarfer mapio gan Gyngor Sir Ddinbych er mwyn dyrannu gwariant i gategori yn fwy cywir a chyson. Mae hyn wedi arwain at gynnydd o 145% o wariant yn cael ei ddyrannu i'r cyfrifiad. Yn hanesyddol, mae gwariant wedi cael ei hepgor pan nad oes categori addas wedi'i nodi. Cafodd ffactorau allyriadau hefyd ei ddiweddaru yn y cyfnod 2023/24. Ar gyfer y categorïau lle'r oedd gan Gyngor Sir y Fflint wariant, roedd ffactorau allyriadau 9.7% yn uwch na'r flwyddyn flaenorol. Mae'r ddau newid yma yn egluro'r cynnydd sylweddol mewn caffael ac allyriadau cyffredinol y Cyngor, ac yn dangos anallu i fesur a monitro allyriadau caffael gan ddefnyddio'r fethodoleg hon. Ar gyfer 2023/24, cafodd methodoleg haen uwch ei gynnwys yn y cyfrifiad o rai allyriadau caffael am y tro cyntaf. Cyflwynodd y prosiectau adeiladu ar gyfer Mynydd Isa, Ysgol Croes Atti a Theatr Clwyd ddata gwirioneddol lle defnyddiwyd allyriadau Cwmpas 1 a 2 i gyfrifiad caffael y Cyngor. Mae defnyddio'r fethodoleg hon yn cyfrifo allyriadau fel 321.9 tCO_2e ar gyfer y tri phrosiect yma. Byddai dull yn seiliedig ar wariant wedi cyfrifo allyriadau fel 10,190 tCO_2e. Nid yw'r enghraifft hon a chanlyniad yr allyriadau yn gynrychiadol o'r holl gategorïau gwariant gan ddefnyddio methodoleg haen uwch, ond mae'n dangos y gwahaniaeth posibl mewn canlyniadau a'r cynnydd sy'n cael ei wneud gan y Cyd-bartner Caffael Busnes a ddefnyddir ar y cyd gan Gyngor Sir y Fflint a Chyngor Sir Ddinbych.
1.06	Allyriadau 2023/24 o'i gymharu â Thargedau a Blwyddyn Sylfaen 2018/19 - Mae allyriadau adeiladau wedi gostwng 29.6% ers 2018/19, a'r nod yw cyflawni gostyngiad o 35% erbyn 2024/25. - Mae allyriadau Symudedd a Chludiant wedi gostwng 20.4% ers 2018/19, a'r nod yw cyflawni gostyngiad o 50% erbyn 2024/25. - Mae allyriadau o weithgareddau caffael wedi cynyddu 112.2% ers 2018/19, a'r nod yw cyflawni gostyngiad o 30% erbyn 2024/25.

Allyriadau 2023/24 o’i gymharu ag Allyriadau 2022/23

- Allyriadau Adeiladau: Gostyngiad o 3.4% (gyda tharged blwyddyn ar ôl blwyddyn o 9%)
- Allyriadau Symudedd a Chludiant: Gostyngiad o 3.1% (gyda tharged blwyddyn ar ôl blwyddyn o 9%)
- Allyriadau Caffael: Cynnydd o 223.8% (gyda tharged blwyddyn ar ôl blwyddyn o 8%)

Allyriadau Defnydd Tir

- Amcangyfrifir bod ein tir wedi gwaredu 1,513 tCO_2e
- Mae’r ffigwr hwn yn parhau o ddefnyddio ein ffigyrau defnydd tir a methodoleg blwyddyn sylfaen.
- Mae data ar faint a math o dir Cyngor Sir y Fflint yn cael ei ddiweddaru ar hyn o bryd er mwyn cydnabod gwarediad, caffael a newidiadau i ddefnydd tir, megis plannu coed.
- Mae methodolegau cyfrifo amgen yn cael eu harchwilio er mwyn galluogi mwy o gywirdeb ar gyfer cyfrif carbon a chynnwys data plannu a thorri coed.

Cynhyrchu Ynni Adnewyddadwy

- Cynyddodd cyfanswm y cynhyrchiant ynni adnewyddadwy o 55.9% o’r cyfnod 2022/23 gyda 5,486,409 kWh yn cael ei gynhyrchu.
- Mae’r gwelliant hwn yn bennaf yn sgil ffermydd solar yn y Fflint a Chei Connah yn cwblhau eu blwyddyn gyntaf o gynhyrchiant.
- Mae cynhyrchiant ar draws yr holl ffermydd solar wedi cynyddu 124.6% ers 2022/23, gyda solar wedi gosod ar doeau yn cynyddu 11.37%.
- Mae trydan wedi’i gynhyrchu gan wynt wedi cynyddu 22%.
- Fodd bynnag, mae cynhyrchiant Biomass wedi lleihau 5.42% a Nwyon Tirlenwi 39.07% o’i gymharu â 2022/23.

1.07 Er bod camau cadarnhaol wedi cael eu gwneud i fesur allyriadau yn y thema Caffael, mae’r fethodoleg yn seiliedig ar wariant yn parhau i gyflwyno heriau sylweddol, fel y gwelir yn y newid mewn mapio codau gwario. Ni fydd y newid mapio hwn yn cael ei ddefnyddio ar gyfer y blynyddoedd blaenorol er mwyn diweddaru llinell sylfaen 2018/19, felly dylai targedau’r thema gael eu hadolygu fel ei bod yn bosibl mesur a monitro’r agweddau y mae’r Cyngor yn eu rheoli a’u dylanwadu.

Mae tynnu allyriadau caffael o ôl-troed carbon y Cyngor yn dangos y cynnydd parhaus i leihau allyriadau a/neu ddefnydd ynni o nifer o ffynonellau o nifer o ffynonellau y mae ganddo reolaeth neu ddylanwad uniongyrchol drostynt, ond ar gyfer 2023/24 nid oed yr un thema wedi diwallu ei darged blwyddyn ar ôl blwyddyn.

	Mae Strategaeth Newid Hinsawdd y Cyngor yn cael ei adolygu ar hyn o bryd, ac mae cyfrifiad allyriadau 2023/24 a'r datblygiadau diweddar wedi nodi ystyriaethau a ddangosir isod. - Adolygu'r targedau ac adrodd mewnol allyriadau caffael. - Ymchwilio i effeithiau allyriadau carbon cyfleusterau hamdden yn dychwelyd i reolaeth y Cyngor. - Cyflwyno methodoleg Defnydd Tir newydd i ddeall yn well y bwlch i Garbon Sero Net a galluogi monitro newid mewn defnydd tir.

2.00	**GOBLYGIADAU O RAN ADNODDAU**
2.01	

3.00	**YMGYNGHORIADAU SY'N OFYNNOL / WEDI'U CYNNAL**
3.01	Mae'r adroddiad hwn wedi cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Newid Hinsawdd a'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu yr Amgylchedd a'r Economi, a nododd gynnwys yr adroddiad.

4.00	**RHEOLI RISG**
4.01	Mae risgiau wrth gyfrifo allyriadau carbon y bydd ansawdd neu ddiffyg data craidd, neu'r ffordd y caiff ei brosesu a'i adrodd, yn lleihau dibynadwyedd drwy wallau neu argaeledd. I fynd i'r afael â'r risg hon, mae'r tîm Newid Hinsawdd yn adolygu'r gwaith yn fanwl ac yn cael eu cefnogi gan awdurdodau lleol cyfagos drwy adolygiad cymheiriaid. O ran Adroddiad Diweddariad Allyriadau Carbon 2023/24, risg allweddol yw cyfathrebiad gwael y Cyngor wrth adrodd ar ei gynnydd i Garbon Sero Net, sydd wedi'i beryglu gan allyriadau caffael sydd allan o reolaeth y Cyngor ac a ystyrir yn ymarfer academaidd yn unig. Eir i'r afael â'r risg trwy *Ddelwedd 2* yn *Adran 1.03* ac esboniadau pellach trwy gydol yr adroddiad. Mae risgiau is o ran cyfathrebu yn cynnwys defnydd gwael o derminoleg neu gyflwyniad data sy'n creu dryswch neu gamddealltwriaeth. I fynd i'r afael â hyn, ystyrir iaith yn ofalus a darperir geirfa ar ddiwedd yr adroddiad. Cyflwynir data mewn tablau syml ac fe'u nodir ymhellach lle teimlir bod hynny'n ddefnyddiol i'r darllenydd.
4.02	**Effaith Egwyddorion Ffyrdd o Weithio (Datblygu Cynaliadwy)**

Hirdymor	Cadarnhaol: Bydd y Pwyllgor Craffu yn cael gwybod am gynnydd y Cyngor tuag at gyflawni'r targed Carbon Net Sero erbyn 2030, yn ogystal â llwyddiannau a heriau. Wrth

			wneud hyn bydd y Pwyllgor yn gallu craffu ar y canlyniadau yn effeithiol.
		Atal	Cadarnhaol: Bydd y diweddariad yn rhoi gwybod am allyriadau sydd wedi cael eu hatal yn y flwyddyn adrodd a sut gellir atal allyriadau yn y dyfodol drwy fynd i'r afael â materion a nodwyd.
		Integreiddio	Cadarnhaol: Mae'r Wybodaeth Ddiweddaraf ar Allyriadau Carbon 2023/24 yn ffurfio rhan o broses gyfrifo, datgarboneiddio ac adrodd ar allyriadau carbon, sydd yn ei dro'n integreiddio â'r blaenoriaethau canlynol dan Gynllun y Cyngor; Cyngor Gwyrdd, Cyngor Uchelgeisiol a Chyngor Cefnogol. Mae'n integreiddio ag amcanion y bwrdd gwasanaethau cyhoeddus yn y flaenoriaeth Amgylchedd yn y Cynllun Lles, yn ogystal â'r prosiect Mynediad Clyfar at Ynni ym Margen Dwf Gogledd Cymru. Mae hefyd yn integreiddio â Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 a rhaglen ddatgarboneiddio'r sector cyhoeddus Llywodraeth Cymru.
		Cydweithio	Cadarnhaol: Mae'r diweddariad yn egluro'r cynnydd a wnaed i gyflwyno methodolegau haen uwch ar gyfer caffael, canlyniad o gydweithio rhwng Cynghorau Sir y Fflint a Sir Ddinbych.
		Cyfranogi	Cadarnhaol: Mae'r diweddariad yn amlygu'r angen parhaus i wella ansawdd data, sydd eto'n cynnwys teithio staff a chaffael, er mwyn targedu ymdrechion datgarboneiddio a gwella monitro.
4.03	**Effaith Nodau Lles**		
		Cymru Lewyrchus	Cadarnhaol: Mae buddion ynghlwm â datgarboneiddio'r Cyngor, gan gynnwys llai o gostau ynni, rhagor o gynhyrchiant drwy ynni adnewyddadwy a rhagor o reolaeth drwy fonitro gwell.

Cymru Gydnerth	Cadarnhaol: Gellir cynyddu gwytnwch drwy leihau'r galw am ynni a'r ddibyniaeth ar danwyddau ffosil. Drwy fonitro allyriadau ac ansawdd data, gallwn wella strategaethau datgarboneiddio a thargedu meysydd sy'n llai gwydn nag eraill. Bydd gwell monitro o ddefnydd tir yn y dyfodol hefyd yn dod â buddion gwytnwch hinsawdd.
Cymru Iachach	Cadarnhaol: Mae gwireddu'r cynnydd tuag at gyflawni'r targed Carbon Sero Net erbyn 2030 yn hyrwyddo agwedd gadarnhaol mewn perthynas â newid hinsawdd er mwyn mynd i'r afael â materion cysylltiedig megis gorbryder a straen. Bydd mynd i'r afael ag allyriadau yn yr ardal leol (e.e. cludiant) hefyd yn cefnogi iechyd corfforol pobl.
Cymru sy'n Fwy Cyfartal	Niwtral: Ni nodwyd unrhyw effaith.
Cymru sy'n Gydlynol	Niwtral: Ni nodwyd unrhyw effaith.
Cymru sy'n Fywiog	Niwtral: Ni nodwyd unrhyw effaith
Cymru sy'n Gyfrifol ar Lefel Fyd-Eang	Cadarnhaol: Mae'r diweddariad yn adrodd ar sut mae'r Cyngor yn lleihau ei gyfraniad tuag at gynhesu byd eang drwy leihau allyriadau ac yn gwneud argymhellion ar sut i wneud cynnydd pellach.

5.00	**ATODIADAU**
5.01	

6.00	**RHESTR O DDOGFENNAU CEFNDIR HYGYRCH**
6.01	Dim

7.00	**MANYLION Y SWYDDOG CYSWLLT**
7.01	**Swyddog Cyswllt:**Ben Turpin - Swyddog Prosiect Newid Hinsawdd **Rhif ffôn:** 01352 703393 **E-bost:** ben.turpin@flintshire.gov.uk

8.00	**RHESTR TERMAU**

8.01	**Blwyddyn Sylfaen:** Yr allyriadau a ddigwyddodd yn ystod y cyfnod 1 Ebrill 2018- 31 Mawrth 2019 yw'r hyn y mae'r targedau yn seiliedig arnynt a'r hyn y bydd holl gyfrifiadau allyriadau carbon yn y dyfodol yn cael eu cymharu â nhw. **Allyriadau Carbon**: Caiff y term hwn ei ddefnyddio yn gyfnewidiol gydag allyriadau nwyon tŷ gwydr; sy'n golygu allyriadau carbon deuocsid, methan ac ati o ffynonellau a gweithgareddau dynol a naturiol. Mae allyriadau nwyon tŷ gwydr ehangach yn cael eu cyfrifo ar y cyd i 'gywerthedd carbon deuocsid' a nodir fel CO2e. **Ôl Troed Carbon**: Mesur o allyriadau carbon y Cyngor yn ystod cyfnod penodol o amser, a ddarperir fel tunelli o garbon deuocsid cyfatebol (tCO_2e) **Dal a storio carbon:** y broses a ddefnyddir i ddal carbon a storio carbon deuocsid atmosfferig yn hirdymor. **Datgarboneiddio -** Gostyngiad mewn allyriadau carbon sy'n deillio o weithgarwch, deunydd neu gynnyrch **Nwyon Tŷ Gwydr / Allyriadau Carbon:** Allyriadau carbon deuocsid, methan ac ati o weithgareddau a ffynonellau dynol a naturiol. Mae allyriadau nwyon tŷ gwydr ehangach yn cael eu cyfrifo ar y cyd i 'gyfwerth â charbon deuocsid' yn cael eu harddangos fel CO_2e. **Methodoleg:** Sut caiff y data craidd a gasglwyd a ddefnyddir ar gyfer cyfrifiadau allyriadau carbon ei reoli a'i sgorio o ran dibynadwyedd. Caiff hyn ei reoli gan Lywodraeth Cymru. **Carbon Sero Net -** Lleihau allyriadau carbon a chydbwyso unrhyw garbon sy'n weddill â gweithgareddau gwaredu carbon deuocsid. **Data Craidd:** Yr unedau data mwyaf sylfaenol a ddefnyddir ar gyfer cyfrifo allyriadau carbon. Mae enghreifftiau'n cynnwys unedau o ynni (kWh o drydan), math o gerbyd a milltiroedd, tunelli o wastraff penodol, ac ati. **Categorïau Gwario** Categori nwyddau a gwasanaethau penodol o fewn y cyfrifiad caffael sydd â ffactor allyriadau (kgCO_2e fesul £ sy'n cael ei wario).